

"וישם לך שלום"

שלום מלשון שלמות

"ובכל מקום שנזכר שלום בכתוב חשבו המפרשים שענינו תמיד הסכמה בין הכתות המתקוטטות כמו שאחז"ל עמון ומואב עשו שלום ביניהם. כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום. ולכן פירשו "אוהב שלום ורודף שלום", שיהיה האדם משים שלום בין חבריו המתקוטטים. והביאו על זה משלים מפסוקים ומאמרים סובבים כולם על הקוטב הזה כאילו ענין השלום לדבריהם לא יפול כי אם במקום שיש קטטה ומריבה קודמת. והנה לא הכירו את מעלת השלום ולא ראו את יקר תפארת גדולתו לפי שעם היות שיאמר על הסכמת המריבים כמו שחשבו הנה גם כן יאמר שלום מזולת מריבה וקטטה על הטוב המשותף ועל הסכמת האנשים ואהבתם זה לזה שהוא הדבר ההכרחי בקיבוץ המדיני והוא החוט הקושר והמכוון את כולם.

ובכלל, יאמר השלום על בריאות הדבר ושלמותו וטובו ויפיו. ולכן נקרא "ה' שלום" לפי שהוא הקושר את העולם ומעמיד הנמצאים על סדר בצביונים וקומתם כי כאשר יהיה הדבר בסידור הראוי יהיה בשלום ובמישור. ועל זה הצד הוטל זה השם בבעלי חיים כמו שאמר "לך נא ראה את שלום אחיך ושלום הצאן", וידוע שאישי הצאן אינם נלחמים אבל השלום הנאמר בהם הוא ההתאחדות וטוב על הסידור. ולכן אמרה התורה "לא תדרוש את שלומם וטובתם", שהשלום הוא שם נרדף לטוב ולבריאות.

ואמר הנביא "יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא רע", כי כמו שהאור הוא ההיפך החושך, כך השלום שהוא היפך הרע. ואת זה לעומת זה עשה האלוקים.

ומפני זה תמצא שם השלום גם בדברים שאינם חיים. אמר "וישאל דוד את שלום יואב ואת שלום העם ואת שלום המלחמה", ואף שנפרש שלום יואב על הסכמתו עם העם, ושלום העם – הסכמתם אלו עם אלו מה נאמר בשלום המלחמה, כי מי נתן שלום במלחמה. אלא ששם שלום הנחתו הראשונה על השלמות והדבר המלא והשלם לא יחסר כל בו. וכאשר תפול בין האנשים מריבה וקטטה ויבואו לידי הסכמה, יאמר על זה שלום לפי שהוא דומה לשלמות והבריאות והטוב שהיה באותו קבוץ וחבור" (האברבנאל פירושו לאבות פרק א' משנה י"ב)

"שלום, השם הנערץ והנקדש הזה נמצאהו מושאל ברוב הפעמים רק לשלילת המחלוקת והמדנים, אבל לא זהו השלום שהוא האחד מעמודי העולם, ולא על דבר של שלילה נוכל לומר שרק הוא יהיה הכלי האחד המחזיק ברכה לישראל, אבל השלום שאנחנו תובינים להיות רודפים אחריו הוא השלום המצוי במציאות מצד עצם שלמותו, לא בעבור החסרונות הקודמים להעדרו. השלום הוא היחס האמיתי שראוי להיות בין חלקי האומה הפרטיים, בין החלקים המשפיעים אל החלקים המקבלים ההשפעה שיהי נמצא בפועל, בין העגל שצריך לינק אל הפרה הרוצה להניק, בין העוסקים בגמילות חסדים להעוסקים בעבודה, ובין שניהם אל העוסקים בתורה, היחש הראוי להמצא בין כל אחד מישראל לרעהו, עד שיבא השלום להיות נותן יחס גם אל העצה והתחבולה והמחשבה הטובה, הכמוסה בלב רבבות אלפי ישראל שלמי אמונים, אל פעל ידיים והמציאות הגמורה" (אורות התשובה, מאמר "שלום בשם")

"יש טועים שחושבים שהשלום העולמי לא ייבנה כי אם ע"י צביון אחד בדעות ותכונות, וא"כ כשרואים תלמידי חכמים חוקרים בחכמה ודעת תורה, וע"י המחקר מתרבים הצדדים והשיטות,

חושבים בזה שהם גורמים למחלוקת והיפך השלום. ובאמת אינו כן, כי השלום האמיתי אי אפשר שיבוא לעולם כי אם דווקא ע"י הערך של ריבוי השלום.

הריבוי של השלום הוא שיתראו כל הצדדים וכל השיטות ויתבררו איך כולם יש להם מקום, פל אחד לפי ערכו מקומו ועניינו, ואדרבא גם העניינים הנראים כמיותרים או סותרים, ייראו כשמתגלה אמיתת החכמה לכל צדדיה, שרק ע"י קבוץ כל החלקים, וכל הפרטים, וכל הדעות הנראות שונות, וכל המקצועות החלוקים – דווקא על ידם ייראה אור האמת והצדק, ודעת ה' יראתו ואהבתו, ואור תורת אמת" (עולת ראייה א', עמי ש"ל)

"פנחס הוא אליהו, אמר לו הקב"ה: אתה נתת שלום בין ישראל וביני בעולם הזה, אף לעתיד לבוא אתה הוא שעתיד ליתן שלום ביני לבין בני, שנאמר "הנה אנכי שולח..." (ילקוט שמעוני פנחס תשע"א).

"אמר ר"ל תוכחה מביאה לידי שלום... כל שלום שאין עמו תוכחה אינו שלום" (במדבר רבא נ"ד)

שלום במובן שלמות

א. "שמו של הקב"ה" – שלום" (שבת י.).

ב. "אמר רבי יהושע: גדול הוא השלום שישראל נקראים שלום" (דרך ארץ זוטא, פרק השלום).

ג. "דברי תורה נקראים שלום" (ערכין ט"ו)

"א"ר יהושע: גדול הוא השלום שבשעה שעמדו ישראל ואמרו כל אשר דבר ה נעשה ונשמע –

שמח בהן הקב"ה נתן להם תורתו וברכם בשלום" (דרך ארץ זוטא, פרק השלום).

"כשניתנה תורה לישראל היה קול הולך ומוסיף מסוף העולם ועד סופו, וכל מלאכי עכו"ם

אחזתם רעדה... נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע, ואמרו לו: מה קול ההמון אשר שמענו שמא

המבול בא לעולם... אמר להם: חמדה טובה יש לו בבית גנזיו... וביקש ליתנה לבניו, שנאמר 'ה'

עוז לעמו יתן' מיד פתחו כולם ואמרו: 'ה' יברך את עמו בשלום' (זבחים קט"ז).

הפסוק בזכריה (ח' י') "וליוצא ולבא אין שלום" נדרש "אמר רב: כיון שיוצא אדם מדבר הלכה

לדבר מקרא – שוב אין לו שלום, ושמואל אמר: זה הפורש מתלמוד למשנה.

ד. "שבת הוא שלום" (זוה"ק חלק ג' קע"ו). "נר שבת – שלום" (שבת כ"ה).

ה. השם ירושלים מורכב משתי המילים ירושית – שלום (מחקרי ארץ)

ו. "הקרבנות אינן אלא שלום" (תנחומא ד)

ז. "רבי יוסי הגלילי אומר: שמו של משיח נקרא שלום" (דרך ארץ זוטא, פרק השלום).

ח. "כל אדם שאין לו אשה שרוי... בלא שלום" (יבמות ס"ב:).

ט. "כה אמר ה' צבאות: צום הרביעי וצום החמישי... יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה" ודורשת

הגמרא: "בזמן שיש שלום- יהיו לששון ולשמחה, אין שלום- צום" מהו המצב המוגדר כשלום –

וברש"י: שלום – "אין יד העכו"ם תקיפה על ישראל".

וברשב"א: שלום – "ישראל שרויין על אדמתן".

ובריטב"א: שלום – "בית המקדש וישראל שרויין על אדמתן".

י. סיום ברכת כהנים "וישם לך שלום" (במדבר ו כו) נדרש ע"י הספרי: "... שלום – מלכות בית דין".
י"א. "ושבתי בשלום אל בית אבי" (בראשית כח כא) וברש"י "שלום מן החטא, שלא אלמד ממעשי
לבן".

י"ב. לאבא אמינא היו שולחים שלום ממתיתבא דרקיעא כל יומא (תענית כ"א). וברש"י: בת קול
אומר לו: "שלום עליך".

הפסוק (דבה"א ג טו) "ובני יאשיהו: הבכור יוחנן, השני יהויקים, השלישי צדקיהו, הרביעי שלום"
דורשים חז"ל (הוריות יא:): "הוא שלום – הוא צדקיהו, ולמה נקרא שמו שלום שהיה מושלם
במעשיו. איכא דאמרי: שלום – ששלמה מלכות בית דוד בימיו.

י"ג. "גדול השלום שדרי רום צריכין שלום, שנאמר: 'עושה שלום במרומיו' (ספרי, שופטים כ י)
י"ד. "גדול כוח השלום, שאף המתים צריכים שלום, שנאמר: 'ואתה תבוא אל אבותיך בשלום'"
(ספרי, נשא). ואמר רבי אבין הלוי: הנפטר מן המת אל יאמר לו לך שלום אלא לך בשלום" (ברכות
סד) ומפרש ה"ענף – יוסף" "לפי דשלום נקראים זכויותיו של אדם "אומרים לו "לך בשלום"
באותן זכויות שסיגל בעוה"ז".

ט"ו. "אינן שלום – אמר ה' לרשעים" (ישעיה מח כב) – כלומר הוא (= הרשע) איננו שלום, שהרי פני
נשמתו קלקל, והיא פגומה וחסרה". וכן כתיב 'יבוא שלום ינוחו של משכבותם הולך נכחו', הרי
לצדיק הגמור נתן השם יתברך השלום, כי הצדיק שהוא בעל שלימות, לכך ראוי לו השלום, שבו
השלמת הכול. אבל הרשע שאינו בעל שלימות אמר הכתוב, 'אינן שלום – אמר ה', לרשעים', כי אין
הרשע בעל שלימות, כי השלמת הדבר הוא השלום (חידושי הגאונים ב"עין יעקב" (סוף מסכת שבת)
"מצורע הוא היפך השלום" (ארץ צבי על התורה, עמ' ר"פ ע"פ חולין קמ"א).

ט"ז. "זריחת השמש מיוחד שהוא שלום לכל באי עולם" (ירושלמי, סנהדרין פ"ח הל"ח)
יז. "שלום קאי על הרפואה" (פתיחת לשו"ת ארץ צבי)

"שים שלום" – בישראל

"שלום יש רק לישראל, ולא לאומות, ולכל העולם יהיה שלום רק לעתיד לבוא" (שמועות הראי"ה,
שלח תרצ"א)

בתורה מתואר מצב של שלום, שבמסגרתו ישראל רודפים את אויביהם: "ונתתי שלום בארץ,
ושכבתם ואין מתהיך, והשבתי חיה רעה מן הארץ, וחרב לא תעבר בארצכם, ורדפתם את איביכם
ונפלו לפניכם לחרב. ורדפו מכם חמשה מאה, ומאה מכם רבבה ירדפו, ונפלו אויביכם לפניכם
לחרב" (ויקרא כו ו-ח). וברמב"ן: "ביננו לא תהיינה חיות רעות, אבל נרדוף את אויבינו".

ובתפילת "שים שלום" – יתפלל שלא תהיה מחלוקת בישראל, ואל יהיה קנאה ושנאה ותחרות, כי
כולם יהיו אהובים, אחוזים ואחודים בתכלית האיחוד, אהבה, אחוה ורעות, ויהיה כל ישראל נפש
אחת" (יערות דבש חלק א)

את הפסוק "בשלום ובמישור הלך איתי" (מלאכי ב ו) מפרש רבי אברהם אבן עזרא: "עם ישראל
דווקא".

שלום – שלטון ישראל על הארץ

"וכמו שהשכינה אינה בשלימות כל עוד שבית המקדש אינו בשלימות על מכונו – כן השכינה, ג"כ
אינה בשלימות כל זמן שארץ ישראל אינה בשלימות גבוליה, שהיא מנחל מצרים עד הנבר הגדול

נהר פרת, ושישראל שוכנים כל אחד ואחד בחלקו המגיע לו כפי חלק גבולו האמיתי הנגדיים לגבולו, ולכן לא תמצא שיהיו ישראל בשלימותם כי אם באותו הפעם ("חסד לאברהם" עין הארץ, נהר ז' וע"כ אין היובל וכל המצוות התלויות בו נוהגות אלא כשכל ישראל על אדמתם וכל שבט בנחלתו (רמב"ם הלי שמיטה ויובל פ"י ה"ח))

"השם גבולך – שלום" (תהלים קמו יד).

א. "ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום" – מפורש, יברכם בעושר וממשלה" (בעל הפירוש למחזור רבה לראש השנה)

ב. דווקא "הברית שכרת עם האמות לתת להם עשרת עממים – זה ייקרא ברית שלום, כי אז יהיה שלום בכל העולם" (או"ח הק', במדבר כה יג)

וכמכתב הרב קוק זצ"ל לגדודים העבריים במלחמת העולם הראשונה "כי אין ספק בדבר שכל זמן שלא יתוקן מצב ישראל ע"י השבת גזילת ארצו אליו, - לא תשא המלחמה הנוראה הזאת כל פרי לשלום האנושי הכללי" (אגרות הראי"ה אג' תתרי"ט).

ג. תיאור השלום בתורה "ונתתי שלום בארץ... וחרב לא תעבור בארצכם" (ויקרא כו ו) מתפרש ע"י האוה"ח הק': "שכל העולם יכירו וידעו כי הוא ארצכם, ואין לזרים אתכם בה – ובזה לא יהיה לכם אפילו מיחוש תשבו לבטח. וכן – שלא תטרכו אתם בקציר ובבציר אלא זרים יעבודו ואתם יושבים בקתדרא" "ורדפתם את איביכם" – קשה, אחרי שהבטיח בשלום ובבטחה, מה מקום לומר כן? – אכן ירצה לומר, כי מה שהבטיח הוא ממה שמהאומות לא יעשו להם, שלא ירעו ולא ישחיתו, אבל לא ממה שישראל לא יעשו לאומות, וזה הוא עיקר ונס ההבטחה, שלא יאמרו כי השלום וההבטחה הוא שגם הם לא יראו ולא ישחיתו לאומות ונמצאו כגומלין – ת"ל "ורדפתם" וכו', כי אתם תרדפו אותם ותאבדו, ואע"פ כם תשבו לבטח ובשלום".

ד. על פי הבנה זו נוכל להבין את הפסוק: "כי תקרב אל עיר להלחם עליה... וקראת אליה לשלום" – וכי איזה שלום ושלימות יש בקרב? מסביר ה"שפת אמת" (סוכות תרנ"ג ד"ה "איתא בזה"ק). "כי אפילו מלחמת בני ישראל הוא בבחינת שלום, שרוצים לקרב כל האומות, ושיכניעו עצמן לכנוס תחת כנפי השכינה".

וכדברי הרב קוק זצ"ל "מלחמת ה' אשר לישראל... אחרית מלחמה זו היא הבאת השלום המוחלט" (שמועות הראי"ה "אנכי ולא יהיה לך" אלול תרע"ו).

ה. במצב זה יגיעו אפילו החיות לשלמותן כדברי הרמב"ן (ויקרא כו ו) "ובהיות ארץ ישראל על השלימות, תשבות רעת מנהגם, ויעמדו על הטבע הראשון, שישוב השלום בעולם, ויחדל הטרף ורעת הבהמה".

ו. "מניעת הכרת הדעה של קדושת השלום על ישראל הבא בשלימות רק בארץ

שלום" "ונתן לך ה' לב רגז – בבל כתיב" – גרם להרחיק לבב רבים מהחובה

המעשית של בנין ארץ ישראל" (הראי"ה קוק זצ"ל, הקדמה ל"עץ הדר" עמ' ז)

ז. "כרע שכב כאר"י" (במדבר כד ט) – "הטעם – שיירש ישראל ארץ כנען, ואחר תשקוט הארץ" (אבן עזרא, שם)

ח. "ושמתי פקדתך שלום ונוגשיך צדקה" (ישעיהו ס) "הפקודה והתמכרות שלך על העכו"ם, לא יוחשב זה אצלם כאלו הם נכנעים למס עובד, וכאלו אין להם שלום, כי הם משועבדים

– כי זה יהיה שלומם" (מלבי"ם, שם)